

ЖАРАДЫЧЫЛЫГ ЕШГИ

Совет ҳојатымызын или он илликлеринде эли гәләм тутап эдәбијат хадимләримизин ичди 60—70 јашы вар. Бу адамларин гәләбә севинчине миңлер, он миңлерлә совет охучулары үрәндәи шөркәдир.

60 ил ворулан күлүнк дә дашда јер салар, итиләнар, чилаланар, парлар!—Һайдамы гәләм ола!

Совет әдiblәринин әсас охучулары һәм дә онларын гәһрманлары, һәјатымызын јарадан адамлардыр. Визим советларларин феалијәти үмумән әһмәт адамларымызын феалијәти илә вәһдәтәдир. Буна көрә дә јарадычыларын бу бајрамлары тәк-тәк әдәби сымаларын јох, үмумән әдәбијатымызын, мәдәнијәтимызын бајрамыдыр. Дөнүб архаја, нечдјимиз мүрәкәб мүбаризә вә әлвәд ликишаф јолуна дигтәтлә баҳанда, гочман советкарларымызын чәһрәсиндәи тырышығларын мәһасымы охујанда адамы нефтихар долусу гәәччүб котүрүр:

—Мәкәр бу, дөшүндә гызыл улдузлар сајрышан гоча дүһәнә пионер, номсомол, мәктәбли дејил? «Шаир, нә тез гочалдын сәи?» Гочалығ, вахт кими елә саһит, хәбәрсиз, сәһис әддимларла кәләр ки, дөнүб архаја дигтәтлә баҳмага маҷал тапмырсан, чүнки даһа вачиб мәтләблә, гајгакларла мәшгулсан. Шаир деминиңән:

—Силәһиз, гәләмни сәрт дејүшәдир. Кечәли-күндәләли әлим ишәдир!

Совет әдәбијатымызын тәләји совет гурулушунун тәләји илә әһмаһәндир. Һәр инисинин мајасы ингилаб күнәсиндир. Һәр иниси бу күнәсин өвләдыр: Һәр инисинин гәһрманларын кәләчәин јараданларыдыр.

Вәшәријәтә јени сәһитин шәфәғләрлә рәһкин вә сәмаларла әркин үфүғләри ачылды.

Совет довру совет әдәбијатыны јаратды, парлатды. Совет әдәбијаты совет адамларынын мәһәви сәрәғти, кәсәрли мүбаризә силәһи олды. Буна көрә дә гәәччүблү дејил ки, әдәбијатымызын керкәмли хадимләринин јубилә бајрамы үмумхалг мәрасимиз чевриләр.

Бу әдәбијатын хадимләриндән бири һөрмәтли әдбиимиз Мирзә Ибраһимовдыр. Ону һәм јарым әсәрлик мәзмуилу ичтиман феалијәти, һәм гајмәтли бәдин, елмин әсәрләри илә һәмә танығлар вә сәһир. Јазычынын хошбәхтлијидир ки, өзүнү көрәндә әсәрләрини, әсәрләрини көрәндә өзүнү хатырлајырсан. Бу вәһдәт әдәбијәти характери үчүн чох әләмәтдардыр. Мирзә илә әдәбијәтә бир илдә, Мәркизи Комитетинин әдәби-бәдин тәшвијатларын јенидән гурулмасы һастында мәшһур гөһары (23 апрел 1931-чи ил) нәшр олуанды. совет әдәбијатына бәјүк мүәллимиз Махсим Горки әмәли сурәтдә феали рәһбәрлик едән заманда кәлминин. Мирзә о заман нефтич фәһлә кәкчләр мәктәбинин јеничә битәриб әлиһә гәләм әлиһиндә «Партијамызын, совет мәртәбинин гајгысы сәјәсиндә бу 20 јашлы кәһич јазычылар јәшәвәләтинә гәбул етдиләр вә дәрһал тәшкилатын рәһбәрлијинә сечдиләр.

И. Мирзә, М. Әһвар вә мән бешилликләрин иләһи типиндәрини өрнәкәндә бәјүк Горкинин чагырышына сәс вәрәрәк Аг дәһиз —Балтик кавалына сәјәһәтә недән әдiblәр групуна дүшмүшдүн. Китабларымызда һәммин күһләрин јадикары әсәрләр вәрдыр.

Илк күһләрдән чаһан әдib Мирзә алову бир һәвәс, иләһмәтә, күнәмиз бир енержи илә совет һәјатыны тәрәншүмә башлады. Ону илк китаби Украинаја—Донбас фәһләләринин јаһәишыны өрнәмәјә етдиҗи илк јарадычылығ сәфәрләнән, иләһамын гәһадландыран сәјәһәтиндән јаранмишдыр. «Киганлар өлкәси»!

Әһиз, көһнә достуму әдәби-ичтиман феалијәтинин бу әләмәтдар күнүндә үрәндәи тәбрик едирәм. Керкәмли јазычыја, драматурга, тәғидчјә совет әдәбијатынын шөрәти һәминә моһкәм чаһсағлыгы, көзәл әһвал-руһијә, јени-јени јарадычылығ һамлијәтләри арзу едирәм.

Николај ТИХООНОВ

Мирзә, Чәфәр Чаббарын сәһитинин, һәјат, әдәбијат јолуну дигтәтлә иләрәи маһавлардан иди. Ону илк мүһүм әсәри МТС-ләрдә, колхоз гурулушунун моһкәмләймәси јолунда ворушан сјаҗиси шөрәләрин ишһиндән јазылмыш «Һәјат» пјеси олды. Бу пјесиндә Чәфәрин јолуну даһам етдирәрәк Алмас тәбиәтлин характер гәһрманынаны—Һәјаты, јени кәлдин фәдакар әмәк адамларынын сурәтинин јаратды вә танытды.

Мирзәнин јарадычылыгы мәзмуңча ваһид мәһкүрә истигаһәтлин, формача иһә шахәли, чохчәһәтлиндир. О, һәм мүасир сәһнә әсәрләринин, һәм ичтиман роман, һеһәләрин, һәм дә елми-әдәби тәдғитатын јорулмаш јарадычыларындандыр. Вәтәнимизин ағыр мүбаризә күһләриндә оғу Гызыл Орду сыраларында, Иран Азәрбајҗанында, «Вәтән јолунда» гәзетиндә мәсул редактор вәзифәсиндә көрүрк. Мүһәррибдән сонра биз бу доврун мәһсулу оларағ әдбин чох сәһими, кәсәрли, бәдин һеһәләринин—«Чәһүб һеһәләри» силәсләсини вә мәшһур «Кәләчәк күн» романыны көрүрк. Бу әсәрләрдә, демәк олар, тәхәјүлдән чох һәјат, чаһлы инсанлар, кәркин мүбаризәләр, парлаг сәһнәләр табарык вериләр. Кәһч әдib ичәрсиндә јашадығы гајнар мүбаризә күһләринин бәдин дәһәләринин јарадыб. Сонраки илләрдә әдibин мүасир кәндимизә, совет адамларынын јени һәјат-мәһшәтинә һәср олунмуш «Бәјүк даяғ» романы, «Кәндчи гызы» пјеси, Мирзә Чәһид икми иләсикләримизин реализмин вә үмумән сәһәткарлығ мәсәләләринә аид әсәрләри кәстәрди ки, Мирзә һәминә гајнар бир јарадычылығ ешги илә чырпыр.

Мән, Мирзә Ибраһимову да Мейди һүссәј икми һәминә характер совет әдibi танығларам, гвардијаҗы алландыраман. Ону гәләми һәминә чилалы, парлаг, кәсәрли, һеч вахт гыһына салымајан силәһидыр. Кәнд олсун, шәһәр олсун, мүһәрибә, сүһ олсун, аилә, ја ичтиманјат олсун, күтләви сәһнә, ја гәлб әләми олсун. Һәјатымызын елә сәһәси јохдур ки, ораја Мирзәнин гәләми нүғүз етмәсин, әдibин сәси, сөзү ешһидләсин. О, тәбиәтәи феали, өзүнә тәләбкар шахәһәјәдир.

Сон илләрдә әдibи мәшгул едән мовзу кәһч әсрин ахырлары, әсримизин әһвәлләриндә бәјүк ингилабы, севиман әдibимиз Нәриман Нәримановун һәјаты вә мүбаризәсиндир. Бу бәјүк плавлы вә һәмчли әсәрин нәшр олунан биринчи китабындан көрүнүр ки, әдib ингилаби һәјатымызын характер бир доврунү—мәһәлә тәшвијә едән ингилаби бир ингилаби тарихимиз гәләмә алмағдадыр. Бу һәм-дәлсәләртә, мүбаризәләртә әһкин доврун бәдин ләһәләрини чәһкәдисәләртә, мүбаризәләртә әһкин доврун бәдин ләһәләрини чәһкәдисәләртә әдib ағыр әһмәтдән, ахтарыш вә тәдғитатдан гөрхәмаһиндир. Күман едирек ки, вәтәндаһлығ тарихимиз ингилаблардан тәдғитатчыларә чох көмәк едән бир сыра бәдин әсәрләримиз һәминә, бу јәһәтчыларә чох көмәк едән бир сыра бәдин әсәрләримиз доғмасы, аловин роман да Азәрбајҗандә ингилаби мүбаризәләрин доғмасы, аловин гәләмәси вә гәләбәси сәһнәләрини кәһки тәсвир едәчәк, бир чох тәдғитатчыларә—тарих, фәлсәфә, дил, әдәбијат хадимләринә тиијәтлин мәһбә—вәсант олачағдыр.

Мир ЧӘЛӘЛ